

Tornarem al nord, tornarem al sud

Davant les múltiples però incompletes informacions arran de la II Trobada i el Congrés Mundial de Casals i el Congrés Mundial de Casals Catalans m'és molt grat d'acceptar el convit d'AVUI per tal d'esclarir o si més no donar la meua opinió en aquest respecte.

Per una banda, hom ha exposat els itineraris i les visites: els patriòtics, de Montserrat a Poblet i Santes Creus, els gastronòmics amb què hem estat obsequiats, i les visites a les més altes autoritats catalanes: el molt honorable president de la Generalitat, el molt honorable president del Parlament, el batlle de la ciutat, els presidents de Diputacions, consellers del govern de Catalunya, autoritats dels llocs recorreguts.

I al costat de la ressenya periodística d'aquests fets, amb les paraules dels alts representants de Catalunya, han sortit veus d'atenció, de blasme o d'ironia, que voldríem escair. Ens agradaria explicar o fer entendre el que hem vingut a cercar a Catalunya els presidents dels Casals d'arreu del món, el que necessitem i el que pensem.

Hem vingut a tocar de peus a terra en aquesta nostra Pàtria. Vol dir submergir-nos un xic, breument, entre la gent i les pedres, pels carrers i les places, pel pla i la muntanya del nostre país, per emportar-nos als llocs de la nostra residència una alenada que ens conforti en la quotidiana tasca de mantenir viva la presència de Catalunya. Cosa no gens fàcil, ja que la manca d'immigració i les baixes biològiques en els nostres rengles fan cada dia més difícil la persistència de les nostres llars col·lectives, castigades encara per la secció de grups i individus que les afebleixen, car en els nostres llunyans estatges no ho fem «tot entre tots», sinó «tot entre molt pocs». L'absorció en la vida socio-política dels nostres països

de residència es fa present, si no en tots nosaltres, sí en els nostres fills i nés. La persistència en la catalanitat, mantinguda amb tant d'esforç durant els darrers quaranta anys, es fa més difícil quan sembla a molts que la batalla ha estat guanyada.

Hem vingut en segon terme a explicar el que necessitem mercès al convit de l'Institut Català de Cooperació Iberoamericana. I volem dir aquí que, dels acords de la I Trobada, n'hem rebut alguns resultats que són ben positius: l'Expo Catalunya 80, que encara recorre els països d'Amèrica, «Notícia de Catalunya», que rebem mensualment i l'establiment de contactes personals entre els representants dels diversos Casals. Hem vingut també a reformar i ampliar algunes de les coses que l'experiència suava viscuda ens aconsella. Tractar de fer més eficient el que es porta a cap, ampliar la difusió de les nostres activitats, i en fi, tot el que hom podrà llegir en les conclusions que foren presentades al president de la Generalitat.

Per acabar voldria en tercer lloc dir-vos un xic el que pensem. Hom ha denunciat un malèfic intent de control dels Casals per part de Madrid. Un Madrid sense cognom contra el qual hom ens avisa per tal que estiguem amatents i a l'aguait. És precisament això el que voldríem esclarir: jo entenc la susceptibilitat dels qui de Catalunya estant veuen la proliferació de lleis d'harmonització i altres retallades a un Estatut encara no del tot vigent. Si bé som catalans de fora, si bé molta de la nostra gent ingressa a la indiferència i l'abandament patriòtic, molts de nosaltres, lluny dels arbres, tenim una visió potser més completa i sintètica del bosc. Tot i les denúncies o avisos de l'IPECC com l'agre humor d'altres, voldríem repetir el mateix que hem de-

batut en les nostres reunions d'ara, que anem repetint fa molt de temps i que s'exposa ben clarament en les conclusions del Congrés.

L'existència dels Països Catalans és un fet biològic, lingüístic, però no pas polític; no té una traducció vàlida fora del terreny dels ideals. I no creiem que sigui exclusiu ni incompatible parlar de cultura catalana, es reconegui o no «la realitat nacional dels Països Catalans». Pensem que els Països Catalans són una realitat nacional mancada de realitat política. Que podem desitjar i lluitar perquè aquesta arribi un dia, uns altres acontentar-se amb el perfeccionament i la defensa de l'autonomia que vol viure al Principat, amb una visió potser més pragmàtica de la política nacional catalana; sense estirar més el braç que la mànegua i procurant de moment salvar el que s'ha aconseguit, consolidar el poc o molt que tenim.

Que els qui hem suportat les maltempades de mig segle de persecucions no necessitem que hom ens avisi d'uns perills que coneixem massa bé. Que el fet de viure lluny no ens encega, sinó que precisament el fet d'haver persistit defensant les autoritats legítimes de Catalunya i fent-los costat, a l'exili o en el govern autònom, ens autoritza a venir sense cap mena de supeditació o delegació de voluntats en mans de ningú. Si, és cert que els Casals han viscut —sobreviscut, diria— dels seus propis recursos. No tingueu por que una beca, un passatge, faran claudicar el nostre esperit independent, la nostra identitat nacional catalana, la nostra lliure i sobirana voluntat d'ésser el que som.

Es en aquest sentit que volen sortir a la llum de la premsa, per tal de fer conèixer aquesta nostra fidelitat, ahir exalçada pel nostre respectat president. I és precisament el respecte a l'autoritat

màxima de la nostra nació el que hem predicat per Amèrica i el món en els Casals catalans. Que si hem viscut tres-cents anys sense autoritats legítimes i hem perdut així el respecte als qui ens manaven en tots els ordres de la vida ciutadana, ara estem adquirint aquell «sentit de govern» que ens mancava i volem exercir-lo començant per respectar i obeir, en llibertat i sense obsequència, aquesta nostra legítima autoritat.

Encara voldria afegir que tenim tan clars aquests sentits, que veniem al Congrés i a la Trobada amb algunes conclusions paral·leles, simètriques a les que s'han aprovat per consens unànime. Que ningú no vulgui encara, com ha passat amb altres tasques, atribuir el resultat català i nacional del Congrés o la Trobada a aquells avisos, ironies o dubtes. Que és més difícil, i per això més sòlid, estar amatents i a l'aguait de tan lluny que al mig del bosc on teniu la sort de viure els qui mai no foreu escampats en diàspora. Dolor incomparable, com deia Margarida Xirgu, que ningú no podrà mai pagar ni entendre si no l'ha viscut.

Acabaré, doncs, aquestes ratlles reproduint un paràgraf pronunciat en el congrés suau celebrat, per la presidenta del Casal de Brusselles, Maria Josep Alemany:

«Som conscients d'ésser la finestra oberta de Catalunya al món exterior, i és per aquest motiu que hem vingut amb el cor ple d'esperances i el cap ple d'idees, disposats a treballar, la mà en la mà, amb el govern legítim de Catalunya: la Generalitat.

Tornarem al nord, tornarem al sud i direm ben fort que caminem per poder ésser, i volem ésser per caminar com a homes i dones lliures: com a catalans.»

Joan Rocamora
President del Casal de Catalunya
de Buenos Aires

Comunitat Ibèrica de Nacions

La idea de confederació va tenir força predicament a l'exili, entre catalans, bascs i gallecs. Fins i tot va arribar a interessar alguns nuclis republicans espanyols i no en fou del tot aliè l'exili portugués. En algun moment, la ressonància que adquirí el tema fou considerable i, en vista de «la transcendència a Londres davant l'enorme tasca desenvolupada pel comitè creat per a l'estudi de la Comunitat Ibèrica de Nacions i la seva repercussió al Regne Unit, França i Portugal, entre publicistes i governants europeus, i a l'Argentina, Brasil, Xile, Veneçuela, Mèxic i Estats Units en col·lectivitats diverses i entre homes d'Estat», una editorial basco-argentina hi dedicà un llibre.

Aquesta vegada, la iniciativa l'havia portada sobretot l'exili basc i adquirí forma el dia 16 de desembre de 1944, a l'Euzko-Etxea de Londres, en acabar una llarga conferència el portugués Armando Cortesão. Es decidí constituir una comissió per a la qual foren designats, «d'acord amb la proposta del senyor Araquistain, aquet com a espanyol, el senyor Cortesão, portugués, Carles Pi i Sunyer» «el president de l'Euzko-Etxea i de la conferència, Manuel de Irujo». Més tard, els quatre membres de la comissió pronunciaren sengles conferències al Royal Hotel, auspicades per Acció Republicana Española.

Manuel de Irujo en fou, en realitat, el propulsor abrandat. Recollia, de fet, el clam que arribava sobretot de les comunitats catalanes, ben representades a Londres pel Consell Nacional de Catalunya, que presidia precisament Carles Pi i Sunyer. Però hi aportava, amb vehemència i grans dosis d'esperit

empresarial, una visió economicista de gran volada. Irujo partia del fet indiscutible de la realitat plurinacional, però argumentava en funció de ben estudiats projectes de desenvolupament integral. Bascos del cantó francès vigilaven la terminologia, per no quedar-ne a fora, alhora rebuig espanyol i francès...

A Armando Cortesão se li nota un punt d'anglofòbia, però és gelós de la independència de Portugal, que considera en bona part deguda a la tutela anglesa, i manifesta un decidit decantament cap a Espanya i un afecte admiratiu pels catalans i encara més pels bascs. La seva proposta és cautelosa, però arriba a bossar un Consell Suprem Ibèric amb tres representants portuguesos, tres castellans, un català, un basc i un gallec. No veu que Portugal pugui tirar endavant sense inserir-se en un gran pla d'acció iberista, però no s'està d'expressar els seus recels enfront de l'hegemonisme i de l'uniformisme espanyol. Catalunya, Euskadi i Galícia, és clar, els concep com a saludables contrapès.

Els debats foren llargs, les deliberacions cordials i alhora difícils. El ressò, realment considerable. Però no s'arribà enlloc. El diari «La Premsa» de Buenos Aires del dia 4 d'abril de 1945 ho noticià a l'engròs: «Fracassà l'intent de formar una Federació de Nacions Ibèriques».

Més que un intent, però, havia estat un contrast de reflexions a l'emparrada de les esperances d'enderrocament dels règims dictatorials d'Espanya i de Portugal, i de la necessitat, àmpliament sentida, de no reincidir en els errors del passat. Però s'hi reincidia: del cantó espanyol, per exemple, no pararen de fer-se presents les reticències en no

voler reconèixer Catalunya, Euskadi i Galícia com a nacions, s'acusà els bascs de pensar només a ampliar llurs mercats i s'acusà bascs i catalans de preocupar-se més d'afirmar llur independència que no pas de voler la unió amb Portugal.

On el socialista espanyol Luis Araquistain es féu fort per a posar punt final a les converses fou en no acceptar la presència de cap altre grup d'exiliats que no fos el seu i en posar com a condició indiscutible la plena i intocable vigència de la Constitució de 1931. En plena desfeta, dispersa en un exili multitudinari i dolorós, la democràcia espanyola considerava més important mantenir posicions d'intransigència i de foli irrealisme que no pas decidir-se a flexibilitzar llurs postulats i obrir-se generosament al futur. Resultat: seguiren —mentre es construïa Europa, per exemple— trenta anys més de franquisme, han mort i envellit de misèria milers i milers de republicans, aquella Constitució passà definitivament als arxius de la història, Portugal continua —sense colònies— tant o més distant que no pas abans... I Catalunya, Euskadi i Galícia —les de les abraçades confederals i solidàries— són encara on eren, empitjorats: confusió, alienació, desgràcia.

Victor Castells